

ØKONOMISKE OVERSIGTER

II. NORGE

Januar 1915—Februar 1915.

Ved

Cand. polit. J. C. Jacobsen.

Indhold.

Statens Finanser.....	S. 272
Børsforhold og Pengevæsen.....	S. 273
Prisregulering (Detailpriser).....	S. 276
Industri (Arbejdsmarkedet).....	S. 278
Handel og Skibsfart.....	S. 280

Statens Finanser.

Statens Indtægter af Indførelstolden m. m. viser for December Maaned 1914 og de to første Maaneder af 1915 stor Fremgang, saaledes som det vil fremgaa af nedenstaaende Oversigt over Rigets Toldindtrader.

Indførelstold m. m.:

	1912	1913	1914
December Mill. Kr.	3,10	3,04	3,96
	1913	1914	1915
Januar —	6,81	6,98	11,70
Februar —	2,05	2,84	3,68
	1912—13	1913—14	1914—15
I Juli—Februar Mill. Kr. ...	38,20	38,74	41,55
(De første 8 Maaneder af Budgetaaret)			
Anslaaet for det hele Bud- getaar Mill. Kr.	52,50	54,00	54,60

ØKONOMISKE OVERSIGTER

II. NORGE

Januar 1915—Februar 1915.

Ved

Cand. polit. J. C. Jacobsen.

Indhold.

Statens Finanser.....	S. 272
Børsforhold og Pengevæsen.....	S. 273
Prisregulering (Detailpriser).....	S. 276
Industri (Arbejdsmarkedet).....	S. 278
Handel og Skibsfart.....	S. 280

Statens Finanser.

Statens Indtægter af Indførelstolden m. m. viser for December Maaned 1914 og de to første Maaneder af 1915 stor Fremgang, saaledes som det vil fremgaa af nedenstaaende Oversigt over Rigets Toldindtrader.

Indførelstold m. m.:

	1912	1913	1914
December Mill. Kr.	3,10	3,04	3,96
	1913	1914	1915
Januar —	6,81	6,98	11,70
Februar —	2,05	2,84	3,68
	1912—13	1913—14	1914—15
I Juli—Februar Mill. Kr. ...	38,20	38,74	41,55
(De første 8 Maaneder af Budgetaaret)			
Anslaaet for det hele Bud- getaar Mill. Kr.	52,50	54,00	54,60

Stærkest var Stigningen i Januar Maaned, idet Indførselstolden udgjorde 4,7 Mill. Kr. mere end den tilsvarende Maaned i 1914, en Opgang paa ikke mindre end 68 %! Som Følge heraf viser ogsaa de første 8 Maaneder af Budgetaaret 1914—15 en Stigning paa 2 à 3 Mill. Kr. sammenlignet med det samme Tidsrum af Budgetaaret 1913—14, tiltrods for at de første Krigsmaaneder fra Aug.—Nov. bragte en samlet Nedgang paa 3,8 Mill. Kr.

Opgangen i denne den vigtigste af Statens Indtægtskilder har i høj Grad styrket den norske Stats finansielle Stilling, saaledes at det ikke har vist sig nødvendigt at skaffe overordentlige Indtægter udover det i Slutningen af 1914 optagne indenlandske Statslaan paa 20 Mill. Kr.

Det endelige Resultat af Tegningen i dette blev ca. 46 Mill. Kr. I følgende Byer blev der, foruden Christiania, tegnet Beløb til over 1 Mill. Kr.: Bergen 3,69, Trondhjem 2,34, Christianssand 1,19 og Drammen 1,11 Mill. Kr.

Af andre Oplysninger af Interesse for Statens Økonomi kan nævnes, at Postvæsenets Indtægter i 3. og 4. Kvartal af 1914 udgjorde henholdsvis 2,37 og 2,86 Mill. Kr. mod 2,42 og 2,95 i de tilsvarende Kvartaler af 1913.

Børsforhold og Pengevæsen.

Norges Banks Stilling er i de to første Maaneder af Aaret 1915 blevet adskillig stærkere, hvad der ogsaa vil fremgaa af omstaaende Tabel over Bankens ugentlige Rapporter. Guldbeholdningen er saaledes vokset med 13,4 Mill. Kr., hvilket Forhold ligesom for de to andre skandinaviske Seddelbankers Vedkommende skyldes Guldtilførsler fra Udlandet (Tyskland). Da Seddelømløbet omtrent har holdt sig konstant, er den afgiftspligtige Seddeludstedelse formindsket med et noget tilsvarende Beløb. Kontoen: Udlaan og Diskontering er stadig gaaet ned i Løbet af de to Maaneder, hvilket tyder paa, at Forretningslivet paany er ved at komme i normal Gænge.

Norges Banks Regnskab for 1914 udviste et samlet Overskud af 5,15 Mill. Kr., heraf udbetaltes der 10 % til Aktionærene i Dividende. Staten tilkom der 1,51 Mill. Kr.,

	7. Januar	15. Januar	30. Januar	15. Februar	27. Februar
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
Guldbeholdning	68,7	70,8	75,0	78,8	82,1
Sedler kan udstedes til Beløb ..	109,3	110,1	114,4	117,4	121,2
Heraf i Omløb	126,0	122,9	123,9	120,9	128,7
Altsaa afgiftspligtig Seddeludstedelse	17,3	12,8	9,5	3,4	7,4
Stillet til Disposition af Bankens egne Midler	74,7	74,7	74,7	74,7	74,7
Foliumidler	22,5	23,5	22,2	21,0	18,5
Udlaan og Diskontering	121,9	117,0	112,5	106,0	104,2
Rentebærende Papirer	9,2	9,2	8,9	8,9	8,9
Vekster paa Udlandet	0,8	0,9	0,9	0,7	0,6

Anm. Til Guldbeholdningen medregnes indtil 3 Mill. Kr. af de Midler, som Banken har indestaaende i Sveriges Rigsbank og den danske Nationalbank. Endvidere medregnes til Guldbeholdningen Bankens øvrige Tilgodehavender hos Banker og Bankierer i Udlandet. Bankens skattefri Seddeludstedelsesret andrager 45 Mill. Kr. udover Guldbeholdningen, efter at denne er reduceret med det Beløb, hvormed sidstnævnte udenlandske Tilgodehavende overstiger $\frac{1}{3}$ af hele Guldbeholdningen, som følge heraf bliver Forskellen mellem den skattefri Seddeludstedelsesret og Guldbeholdningen ikke altid fulde 45 Mill. Kr.

foruden Rentegodtgørelse for Overskridelse af Seddelretten fra August og indtil Aarets Slutning ca. 332 000 Kr. Statens samlede Indtægt af Norges Bank for 1914 bliver saaledes 1,81 Mill. Kr.

Paa Valutamarkedet er Kurserne paa udenlandsk Valuta stadig undergaaet store Svingninger. Bevægelsen vil nærmere fremgaa af nedenstaaende Oversigt, som viser Salgsnoteringerne paa Christiania Børs:

	pr. 2/1 15	pr. 10/1 15	pr. 30/1 15	pr. 15/2 15	pr. 27/2 15
London, Lst. a/v	19,33	19,35	19,39	19,49	19,00
Hamburg, Reichsmark a/v	87,75	87,75	87,40	86,50	85,00
Paris, Franc a/v	77,50	77,50	77,10	77,75	78,00
Amsterdam, Fl. a/v	162,00	161,00	162,00	164,00	164,00
New York, Dollars a/v ..	4,00	4,03	4,03	4,06	4,10

Den Forbedring af Markkursen, som fandt Sted i December 1914, holdt sig gennem Januar, men er nu paany afløst af et stærkt Fald, Kurserne paa al anden Valuta har været stigende, særlig da Sterling og Dollars.

Norges Bank har siden 20. August 1914 uforandret noteret en Diskonto paa $5\frac{1}{2}$ 0/0. Gennemsnitsdiskontoen i 1914 var 5,1 0/0 mod 5,5 0/0 i 1913.

Efter Sammendraget af Maanedsopgørelser indsendt til Finansdepartementet fra norske Privatbanker, steg paa Aktivsiden Kontoen: Udlaan og Diskontering, fra 611,4 Mill. Kr. ^{31/10} 1914 til 653,2 Mill. Kr. ^{31/1} 1915, og paa Passivsiden Indskud paa Folio fra 39,5 til 46,8 Mill. Kr. og Indskud paa andre Konti fra 556,9 til 593,9 Mill. Kr.

Oplysninger for Christiania By alene foreligger i Børs- og Handelskomitéens Aarsberetning for 1914. Efter disse maa Aaret 1914 siges at have været gunstigt for Byens Privatbanker.

I Aaret 1914 blev der i Byens Privatbanker indsat 227,8 Mill. Kr. og udtaget 219,6 Mill. Kr., saa at der ved Aarets Udgang indestod 8,2 Mill. Kr. mere end ved dets Begyndelse. I 1913 var Indskudsbeløbet paa samme Maade forøget med 22,9 Mill. Kr. og i 1912 med 15,5 Mill. Kr.

Nævnes kan ogsaa, at Antallet af de i Byens Firma-register indførte nye Aktieselskaber var noget større i 1914 end i de nærmest foregaaende Aar, medens den tegnede Kapital var noget mindre. Dette fremgaar nærmere af følgende Tal:

i 1914 ..	215	Aktieselskaber med tegnet Kapital af 14,1 Mill. Kr.
i 1913 ..	191	— — — — af 16,5 —
i 1912 ..	203	— — — — af 33,9 —

Foruden disse helt nytegnede Aktieselskaber var der registreret Udvidelse af 49 Aktieselskaber med Nytegning af ialt ca. 11,1 Mill. Kr. Ialt er der saaledes blevet tegnet ca. 25,2 Mill. Kr.; sammen med de ikke ganske ubetydelige Obligationsemissioner, som er foregaaet, og det indenlandske Statslaan, maa den tegnede Aktiekapital siges at repræsentere et for norske Forhold respektabelt Beløb.

Paa Obligationsmarkedet har Kongeriget Norges Hypotekbank under 3. Februar 1915 udstedt Indbydelse til Tegning af Obligationer til et samlet Beløb af 5 Mill. Kr.,

5 0/0 rentebærende til Parikurs; det blev overtegnet med ca. 1 Mill. Kr.

Paa Aktiemarkedet har Kurserne efter Fondsbørsens Genaabning været noget stigende, fortrinsvis dog Kurserne paa Dampskibsaktier, paa Grund af de stigende Fragter. For Hvalfangeraktier har der været betydelige Kursnedgange for de fleste Selskaber.

Endnu kan nævnes, at Moratoriet, der var forlænget ved kgl. Resolution af $\frac{2}{9}$, helt bortfaldt i Begyndelsen af November 1914.

Prisregulering (Detailpriser).

Af Social- og Industridepartementet er der i „Sociale Meddelelser“ Nr. 6 udarbejdet en foreløbig Oversigt over Prisbevægelsen paa Livsfornødenheder i Jan.—Nov. 1914, idet man senere vil give en mere indgaaende Oversigt over Prisbevægelsen i Aaret 1914.

I nedenstaaende Oversigt er Bevægelsen i Detailpriserne paa Livsfornødenheder belyst ved Indekstal for de enkelte Varer gruppevis og i Hovedgennemsnit. Gennemsnitspriserne for Aaret 1911 er sat = 100.

1914	Jan.	April	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.
Kød og Flæsk	122	123	126	127	118	112	114
Mælk, Smør, Æg og Ost	108	102	105	107	105	111	117
Mel	96	96	98	124	128	147	149
Kaffe og Sukker	98	98	96	108	112	107	105
Brænde og Lys	124	121	119	129	136	130	129
Hovedindeks	112	111	113	120	117	115	117

Priserne paa Kød og Flæsk har i Aarets sidste Maaneder været dalende. Priserne paa Mælk, Smør m. m. har først i Okt.—Nov. vist Tendens til Stigning. Melpriserne har uafbrudt været i stærk Stigning. Prisbevægelsen for Kaffe og Sukker, Brænde og Lys har været noget ujevn for hele Perioden, højst var Priserne for begge Varegrupper i September Maaned.

Prisstigningen paa Melet har fortsat sig ind i det nye Aar, hvilket vil fremgaa af de officielle Børsnoteringer i Christiania, der viser følgende Priser:

	pr. ³¹ / ₁₂ 14	pr. ²⁰ / ₁ 15	pr. ²⁰ / ₂ 15
	Kr.	Kr.	Kr.
Hvedemel, rundm. 1. Kl.	36,50	39,00	43,00
— , finmalet —	36,50	39,00	43,00
Rugmel, 1. Kl.	35,00	36,50	38,00
Bygmel	30,00	30,00	33,00

Af Rug, Byg og Hvede, Rug- og Hvedemel indførtes der til Norge i Jan.—Dec. 1914 følgende Kvanta, sammenlignet med det tilsvarende Tidsrum 1913:

Januar—December	1913	1914
Rug, uformalet.....	190 817 Tons	145 387 Tons
Byg, —	83 857 —	81 580 —
Hvede, —	22 205 —	49 209 —
Rugmel	52 993 —	33 944 —
Hvedemel	67 532 —	71 045 —

Der har altsaa været en betydelig Nedgang i Indførselen af Rug og Rugmel, hvilken dog noget er opvejet ved forøget Indførsel af Hvede og Hvedemel. Nedgangen i Indførselen af Rug og Rugmel skyldes, at de sædvanlige Importlande, Tyskland og Rusland, siden Krigens Begyndelse har været lukkede.

Høstudbyttet har ogsaa været mindre i 1914 end i 1913, idet samtlige Afgrøder med Undtagelse af Hø og Kartoffler har givet Underskud.

Angivet i Tal stiller Resultatet sig for Kornsorterne saaledes:

		Underskud	Beregnet til
Hvede	95 051 hl	ca. 16 %	17 870 hl
Rug	368 778 .	— 2 —	5 650 .
Byg	867 958 .	— 18 —	193 638 .
Havre	2 819 893 .	— 27 —	1 067 211 .

Da saavel Høstudbyttet som Indførselen er bleven formindsket, har det derfor ogsaa vist sig nødvendigt for den norske Stat at indkøbe Korn og Mel for at sikre Landet en Reservebeholdning.

Efter Meddelelse fra Statens Provianteringskommission har Forholdene dog for Indførselens Vedkommende forbedret sig betydeligt i Løbet af Januar Maaned 1915.

Der blev nemlig i Januar indført ialt 50 309 Tons Korn og Mel mod 22 840 Tons i Januar 1914; Januar Maaned i Aar udviser saaledes en Overskudsindførsel, sammenlignet med samme Maaned i Fjor paa ca. 27 000 Tons. Den Underskudsindførsel, som Aaret 1914 udviste paa ca. 32 000 Tons, er dermed paa det allernærmeste dækket ved Januar Maaned's Merindførsel.

Omkring Aarsskiftet havde Regeringen indkøbt 11 000 Tons Sukker, som den overdrog Provianteringskommissionen, den paatænkte yderligere at indføre 20 000 Tons Sukker til Reservebeholdning. Der var ogsaa i den Anledning Tale om at indføre et Sukkermonopol. Tanken herom havde Tilhængere indenfor Regeringen, men mødte stærk Modstand hos Handelsstanden.

Industri (Arbejdsmarkedet).

I „Sociale Meddelelser“ Nr. 1, 1915, findes en udførlig Redegørelse fra „Statens arbejdsledighedskomité“ angaaende Arbejdsmarkedets Stilling i 1914.

Resultatet af samtlige Kontorers Indberetninger angaaende Arbejdsanvisningen for hele Aaret 1914, sammenlignet med de nærmest foregaaende Aar, vil fremgaa af nedenstaaende Tabel:

	Den mandlige Afdeling			Den kvindelige Afdeling			Antal arbejds-søgende pr. 100 ledige Pladser	
	Arbssøgende	Ledige Pladser	Besatte Pladser	Arbssøgende	Ledige Pladser	Besatte Pladser	Mænd	Kvdr.
I alt 1914	47 077	32 989	24 366	27 937	32 683	21 547	143	85
— 1913	32 060	25 617	18 817	25 792	30 817	20 888	125	84
— 1912	28 340	24 594	17 257	24 036	27 845	19 850	115	86
— 1911	30 027	23 443	16 857	22 038	25 844	18 530	128	85

For de enkelte Maaneder af 1914 stiller Antal arbejds-søgende pr. 100 ledige Pladser sig saaledes:

	Mænd	Kvinder
Januar	167	91
Februar.....	156	82
Marts	145	72
April.....	110	70
Maj.....	98	77
Juni	97	75
Juli.....	96	76
August	185	99
September	175	100
Oktober	172	103
November	187	107
December.....	157	87

De arbejdssøgendes Antal i Forhold til ledige Pladser har altsaa i 1914 været større end i de nærmest foregaaende Aar. Dette skyldes den stærke Væst i de arbejds-søgendes Antal i August Maaned paa Grund af den ved Verdenskrisen skabte Arbejdsløshed. Gennem de sidste fire Maaneder af 1914 har Udviklingen gaaet i Retning af, at Forholdene paa Arbejdsmarkedet mere og mere har nærmet sig det normale.

Dette fremgaar ogsaa af Oplysninger om Arbejdsløsheden i en Del vigtigere Fagforeninger med tilsammen 15 à 16 000 Medlemmer. Herefter var den gennemsnitlige Arbejdsløshedsprocent ved Udgangen af December 1914: 2,9 mod 2,3 en Maaned tidligere og 3,7 ved Udgangen af December 1913.

Efter de offentlige Arbejdskontorers Indberetninger for Januar 1915 var Antallet af arbejdssøgende pr. 100 ledige Pladser for Mænd 167, for Kvinder 85 mod altsaa henholdsvis 157 og 87 i December 1914.

Der er gjort meget for at afhjælpe Følgerne af den ekstraordinært store Arbejdsløshed. Arbejdsledighedskomitéen har saaledes faaet etableret Samarbejde mellem den offentlige Arbejdsanvisning og Militærvæsenet, om hvorledes den offentlige Arbejdsanvisning mest hensigtsmæssig kan komme dem til Gode, der aftjener deres Værnepligt.

Endvidere er der af Kommuner rundtomkring i Landet igangsat Arbejder til Afhjælpling af Arbejdsløsheden. Chri-

stianias Formandskab har saaledes d. ²⁸/₁₀ ekstraordinært bevilget ca. 100 000 Kr. til Udvidelse af Byens Gader.

Statens Udgift til Arbejdsanvisningen udgjorde 1913—14: 10 307 Kr., den samlede Udgift for Kommunerne i samme Tidsrum udgjorde 73 195 Kr.

Handel og Skibsfart (Sø-Forsikring).

Der foreligger endnu ikke nogen Opgørelse over Norges Udenrigsomsætning i 1914. Derimod er den officielle Handelsstatistik for 1913 udkommet.

Landets samlede Handelsomsætning naaede i 1913 for første Gang op over en Milliard Kroner, nemlig 1 022 Mill. Kr. mod 932 Mill. Kr. i 1912, heraf faldt 591 Mill. Kr. paa Indførselen og 431 Mill. Kr. paa Udførselen. Indførselen i Produktionsøjemed var i Stigning, sammenlignet med Indførselen til Forbrug, og Eksportværdien af Industriprodukter udgjorde 181,3 Mill. Kr. eller omtrent dobbelt saa meget som i 1909.

Paa Fragtmarkedet har Fragtsatserne — tiltrods for det høje Niveau ved Aarsskiftet — stadig i Jan.—Febr. vist en stigende Tendens. Spørgsmaalet om Maksimalfragter er derfor ogsaa bleven drøftet og var Genstand for Forhandling paa en i Februar afholdt interskandinavisk Rederkonference i Gøteborg. Konferencens Deltagere skiltes dog, uden at der opnaedes noget positivt Resultat.

Den norske Stat er derimod begyndt at indkøbe Skibe for selv at optræde som Reder. Der er allerede indkøbt et Fartøj, men til en overordentlig høj Pris, da Værdien af Skibe er gaaet stærkt i Vejret.

A/S Norsk Varekrigsforsikring, der blev stiftet for et halvt Aar siden med en Aktiekapital af Kr. 1 300 000, har i Marts Maaned reduceret Præmierne med ikke mindre end ca. 30 0/0. Dets Satser er derved betydeligt lavere end baade de engelske, tyske og de to andre skandinaviske Noteringer. Antagelig 80 à 90 0/0 af al Varekrigsforsikring paa Norge bliver dækket af Selskabet.